

HP 2164
Larch.

LIETUVOS
NACIONALINIS
DRAUGAS

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1983
KOVO MĖN. 5 d. / MARCH 5, 1983
PART TWO — Nr. 45(9)

Šiame numery:

- Kai tironija dangstosi kultūra.
- Pokalbis su aktore Ingrida Blekyte.
- Nebeliko sesers rūpintojėlės — Valerija Čiurlionytė-Karuzienė.
- Marijos Stankus-Saulaitės eilėraščiai.
- Dailės premija paskirta Vytautui Ignui.
- Vandos Balukienės paroda Galerijoje.
- Architektūrinė kalba foto rėmuose — Algimanto Kezio paroda.
- Kai kurie žodžiai neduoda ramybės.
- Kovo mėnesio planetos.
- Nuomonės ir pastabos.
- Nauji leidiniai.

Sveikiname Ingridą Blekytę!

Su jauna lietuve aktore, grįžusia iš Chicago, kalbasi Marija Smilgaitė

Kada galime matyti tave scenoje? Šiuo metu vaidinu Antigoną Sofoklio tragedijoje "Antigonė" Chicagos universiteto Court teatre. Premjera įvyko 1983 m. vasario mėn. 23 d., ketvirtadienį. O pastatymas tęsis iki kovo mėn. 25 dienos. Ar Antigonė pagrindinė rolė? Nu, sakytčiau, kad Kreono yra pagrindinė rolė, bent eilučių skaičiumi. Iš kitos pusės, čia yra Antigonės pasaka ir kaip ji nainauja Kreono gyvenimą. Kaip ilgai jau dirbi su Court teatru? Čia yra mano pirmi metai. Pradėjome sezoną su George Bernard Shaw komedija "You Never Can Tell". Vaidinau Gloriją, šio šimtmečio pradžios "išlaisvintą" moterį, kuri randa, kad jiniai ne tiek išlaisvinta, kiek moteris. Antrame vaidinime, Dylan Thomas "Under Milkwood", turėjau tris skirtingas roles. Veikalas poezijos formoje atvaizduoja mažo miestelio gyvenimą. Truputį apibūdink, kas yra Court teatras? Court teatras yra vienas iš seniausių profesinių klasikinių teatrų Chicagoje, rodos, jau 25 metų senumo. Vienu metu buvo dalis Chicagos universiteto, bet dabar dirba atskirai gražioje, naujose patalpose. Jie šiomet įvedė ansamblio teatro struktūrą su aštuoniais pastoviais aktoriais. Kol kas gerai sekasi. Kas yra profesinis, klasikinis ir ansamblio teatras? "Profesinis" reiškia, kad visi aktoriai ir režisieriai priklauso unijom, o pats teatras yra dalis League of Chicago Theaters. Čia, Chicagoje, visi profesiniai teatrai yra susibūrę vienas kitam padėti: keli sueis paskaityti naujo dramaturgo veiklą scenoje, arba pavyzdžiui mes dalinames su Goodman teatru kostiumų pasiuvimu. Pagrindinis tikslas yra teatro iškilimams.

Ingrida Blekytė

Kaip vystėsi tavo meilė teatrui?

Gimnazijoje ses. Henrietta mane supažindino su mano mėgiamausiu dramaturgu Beckettu, o a.a. Dalia Juknevičiūtė Šimoliūnienė turėjo vaidybos pamokas Jaunimo centre, pabrėžiant Stanislavskio sistemą. Aš visuomet jai liksiu dėkinga. Dalia pirmoji man atskleidė, kad vaidyba nėra tik žaidimas, bet ir mokslas, ir disciplina, be kurių negali toliau siekti toji srity.

Po to dvejus metus studijavau Illinojaus universitete, Chicagoje. Tenai turėjau labai gerą profesorių William Raffeld, kuris man siūlė patekti į Montrealio Valstybinį teatrą. Jo nuomone, tuo metu Kanados mokyklos buvo geriausiai apjungusios anglų techniką (technique) ir Amerikos spontaniškumą. Taip pat išmokusi Shakespeare'ą vaidinti, kitus vaidmenis lengviau sukurčiau, jau turėdama tinkamus įrankius. Būnant Kanados piliete, man pasisekė pereiti į Viktorijos universitetą Britų Kolumbijoj, kur baigiau mokslus, o paskui pradėjau Montrealy trejų metų kursą.

Kaip tu patekai į Montrealio Valstybinio teatro mokyklą? Kaip ten dėstai kursą?

Mokykla gauna prašymus iš visur ir daro stiprią atranką. Mano metais, prisimenu, buvo 380 prašymų, iš kurių parinko 145 studentus, o baigė tik dešimt. Du sykių į metus buvo kritika prieš visą fakultetą, kuomet galėjo iš karto tave pašalinti iš mokyklos. Labai įtemptai dirbome. Mokytojų paprastai buvo daugiau negu studentų, ir kartais net septynis kursus teko pereiti per ketvirtį. Režisieriai buvo kviečiami iš Anglijos, Amerikos ir Kanados; vieni statė vaidinimus, o kiti dėstė. Iš Prancūzijos atvyko Pierre Le Fevre, kuris su M. Saint Denis įsteigė Old

Vic teatrą Anglijoje, pasižymėjusį savo studentais — Laurence Olivier, John Gielgud, Alec Guinness. Le Fevre ir Saint Denis taip pat įsteigė Montrealio Valstybinį teatrą ir mus sužavėjo savo ilga teatrine istorija ir savo pasiūlymu. Buvo garbė pas juos mokytis.

Mokykla buvo padalinta į prancūzų ir anglų skyrius. Pas prancūzus buvo pabrėžiama "joie de vivre", spontaniškumas ir jausmai, o pas mus — technika: kūno ir balso valdymas, mankšta, išmokymas įvairių vaidybos stilių. Tai mes vis

Siandieną, po mokslų baigimo, stipendijos atitarnavimo, įvairių vaidybos rolių teatre, (Nukelta į 2 psl.)

norėjome sužinoti iš jų, kur jie gauna tą ugnį, o jie mūsų klausė, kaip tu tą padarei, ar tu žinėjai, kad tu tą darai? Mūsų pamokos vyko visai atskirai, bet mes eidavom vieni į kitų pasirodymus ir pasidalindavom savo išpuščiais. Jų šeši baigė.

Montrealyje visokias roles teko vaidinti, nuo mažos mergaitės iki senos bobelės, ir amžinai buvo kritika. Tave tampė ir stumdė ir niekuomet neleido sakyti, kad gana, kad negali daugiau pasiekti. Visuomet buvo galima geriau, tobuliau ir vis davė tau kelią.

Aš taip pat lieku dėkinga mokyklos meniniam vadovui — Douglas Rein. Pats būdamas žymiausias aktorius Kanadoje, jis mums įskiepijo ne tik meilę teatrui, bet, svarbiausia, meilę tai disciplinai. Jeigu nori kuo vertingą dalintis su savo publika, neužtenka, kad esi graži mergaitė su gražia suknele; reikia jausti atsakomybę dramaturgo žodžiams, savo bendradarbiams ir savo publikai. Tai yra pašventimas teatrui virš savo asmeniško vaidmens ar karjeros.

Ar tu kada nors abejojai dėl savo pašaukimo į teatrą?

Taip, pirmasis metais Valstybiniame teatre aš pirmą sykį supratau, kad reikia tiek metų mokytis, be jokių garantijų, kad galėsiu dirbti šio srityje. Tuomet mokiausi po dvyliką valandų į dieną, sapnuose net sprendžiau vaidybos problemas ir nežinojau, ar galiu ko pasiekti ir ar noriu ko pasiekti. Universitete aš niekuomet nesijaučiau prispausta teatrinio gyvenimo realybės. Aš tik savinausi iš visų mokytojų su viltimi, kad galėsiu vėliau perduoti kitiems. Realybė man tik davė teatro mokyklą, ir vis vien tik atspindį to tikro gyvenimo.

Siandieną, po mokslų baigimo, stipendijos atitarnavimo, įvairių vaidybos rolių teatre, (Nukelta į 2 psl.)

Kertinė Paraštė

Kai tironija dangstosi kultūra

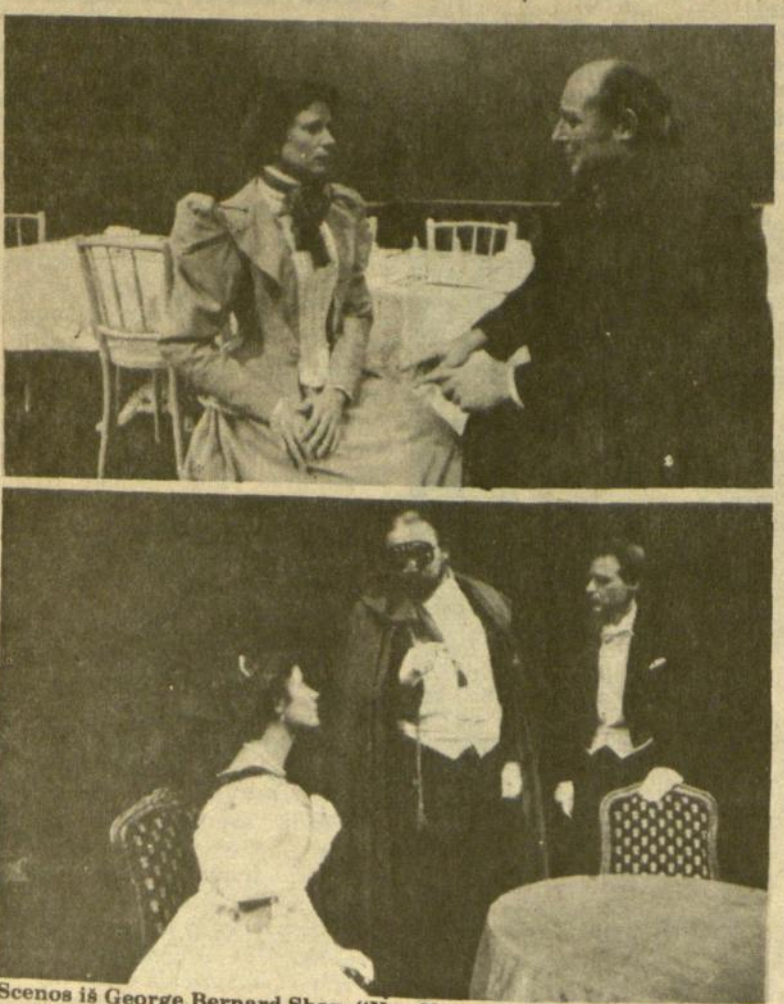
Kultūros darbuotojų suvažiavimas pavergtoje Lietuvoje turėtų būti ne eilinis įvykis jau vien ta prasme, kad jis per keturis okupacinius dešimtmečius Vilniuje buvo atidarytas tik trečią kartą sausio 27 d. Suprantama, nei dalyvių, nei kalbėtojų čia netrūko, nes tokiais atvejais komunistinėje sistemoje nė viena kėdė negali likti neužsėta. Struktūra tokių ir panašių suvažiavimų visada nuobodžiausiai ta pati: keliama į padangę būti ir nebūti laimėjimai ir vos puse lūpų prasitaria apie "mažus" nesklendimus.

Tačiau šių metų trečiasis kultūros darbuotojų suvažiavimas buvo vis dėlto gerokai kitoks. Jis buvo kone linksmas, paradoksiškai linksmas iš savo kone gedulingosios pusės. Jei suvažiavimas būtų vykęs kada nors praėjusių metų viduryje, tai visose kalbose, visose rezoliucijose, visose citatose būtų dominavęs draugas Brežnevas. Bet, kaip žinome, jisai prieš pat suvažiavimą spėjo numirti. Ir štai, kaip lietuviškoji liaudies pasakytų: žmogus dar neatšalo, o jau užmirštas. Anas ankstesnių visokių suvažiavimų įkvėpėjas, sektinas pavyzdys ir nepalyginamas visų sričių, taigi ir kultūros, žinovas šiame suvažiavime nė vienu žodeliu jau nebuvo prisimintas. Ir kasgi taip užčiaupė ankščiau jį liaupsinusias lūpas? Gal gėda už metų metais sakytas pagyras? Vargu. Gėda aplamai komunistinėje sistemoje negali egzistuoti, kai yra vykdomos partijos nuorodos. Tai gal Brežnevas čia dingio, kaip kažin kas eketėje, vien dalyvių atsargumo sumetimais? Ir tikriausiai taip. Nes kas ten gali žinoti, kur sovietinėje gradacijoje dar bus įrikuotas Brežnevas. Ir tas pats atsargumas kalbančiuosius suvažiavime jau inspiravo neužmiršti naujo visų reikalų žinovo — Jurius Andropovo. Todėl ir ministrų tarybos pirmininko Ringauda Songailos, ir partijos centro komiteto sekreto-

riaus Liongino Šepečio kalbose jau semiamasi stiprybės iš Jurius Andropovo pareiškimų, suvažiavimui jau teikiama jos citatos. Ir taip vieno "visa žinojusio" kapas jau užmirštinai sulyginamas su pilkaja žeme, o kitam, dar gyvam, jau pradėtas pilti milžinapis, kad kada nors vėl būtų nukastas sąskaiton kito "išmintingojo". Tai tokia šioje sistemoje makabriška kultūrinio gyvenimo bangavimo linija, ir pagal ją visi suvažiavimai ir visi pavieniai turi vinguriuoti.

Ministrų tarybos pirmininko Ringauda Songailos suvažiavimui skirtame žodyje tarp daugelio pagyrų randame ir lietuvių literatūros vertimus liečiantį teigimą: "Lietuvių rašytojų knygos dabar leidžiamos 36 Tarybų šalies ir 27 užsienio tautų kalbomis". Ir vargu ar šita "pasaulinio garso" iliuziją Lietuvos rašytojas gali priimti už tikrąjį pinigą. Tikriausiai dar nėra užmirštas Salomėjos Nėries pavyzdys, kai 1940 — 1941 metais jos "Poema apie Staliną" buvo taipgi išversta ir išleista galybėmis kalbų, kaip šedevrų šedevras. O kur šiandien tos poemėlės garsas? Net pačioje Lietuvoje apie ją viešai neprasižiojama. Komunistinėje sistemoje juk ir literatūros vertimai planuojami ne tiek pagal jų literatūrinę vertę bei paklausą, kiek pagal jų galutinę ištikimybę partijos doktrinai. Todėl įtikėti rašytojui ir savo tarptautinę slove, išpūstą Songailos čia minimų vertimų gausa, būtų kada nors tikras nusivylimas. Kas tėvyneje net ir okupacinėse sąlygose yra kūrybingai parašyta, išliks ir be partijos vertiminių rekomendacijų.

Partijos centro komiteto sekretorius Lionginas Šepetys bene ilgiausiame suvažiavimo pranešime, be kita ko, vienoje (Nukelta į 2 psl.)

Scenos iš George Bernard Shaw "You Never Can Tell" spektaklio Chicago Court Theatre 1982 metų rudėnį. Gloriją vaidina Ingrida Blekytė.

Ingrida Blekytė, kaip Bessie Bighead, Dylan Thomas vaidinime „Under Milkwood“ Chicago Court Theatre 1983 metų žiemą.

Pokalbis su Ingrida Blekyte

(Atkelta iš 1 psl.)
radijo, televizijos, priedu dėtyto, aš esu įsitikinusi, kad, jei turi pašaukimą į teatrą, tikrai čia priklausai, tai nesvarbu, kokios kliūtys bebūtų — tu kaip nors išnarpliosi ir toliau sieksi savo tikslą. Bet jeigu bent kiek abejoji, tai pasirink kitą profesiją. Teatras viską iš tavęs atima — tavo ištvermę, energiją, vaizduotę — gyvenimą. Aš kartais svajoju apie "normalų" darbą, kur galėčiau grįžti į namus pasisikaityti, televizijos pasižiūrėti, o dabar kažkas vis dega ir neduoda ramybės.

Ar tu domiesi režisūra?
Labai, bet jaučiu, kad dar negana žinau. Režisierius turi padėti aktoriumi tuoj pat susidaryti vaizdą, ko jis geriausiai gali pasiekti repetitijų metu. Paskui dar reikia būti susipažinus su visom techniškom priemonėm. Aš norėčiau sekėti Robin Phillips, (meninis vadovas, Stratford, Ontario), kuris, būdamas toks visapusiškas, yra laisviausias ir kūrybingiausias režisierius iš visų, su kuriais man yra tekę dirbti. Jis visus teatrinis įrankius turėjo po savo ranka. Jam viskas rūpėjo ir giliai rūpėjo. Jis visomet ne diktavo, o stengėsi, kad aktoriai suprastų, ko jis nori pasiekti. Aš prisimenu vieną sykį, kai jis man aiškino, kaip vienam vaidinime mano peruko ir suknelės spalva su scenos apšvietimu sudarys mirguliuojančios žvakės įspūdį. Aš netikėjau, bet kai neprašant iš publikos tuos pačius žodžius girdečiau, tai supratau, kad tas žmogus žino, ką daro. Šiaurės Amerikos teatruose reikia iš anksto būti pramokus, nes nėra laiko įvairiausiems mėginimams.

Kodėl grįžai į Chicago?
Būdama Kanadoje, aš pradarau Amerikos pilietybę ir

Ingrida Blekytė Marijos vaidmenyje Federico Garcia Lorca dramoje „Yerma“, Stratfordo teatro festivaly 1979 metų vasarą.

tik paskutiniu metu gavau teisę čia dirbti. Kanadoje irgi šalpa teatrui ir kitiems menams yra mažinama, ir jaučiama ekonominė depresija. O mano šeima Chicagoje, teatras atrodė klestėjai, ir, be to, vis svajoju apie lietuvių.

Ką tu svajoji apie lietuvių?
Aš paskaitau kokią vaidinimą ir jaučiu, kad labai tiktų mūsų visuomenei pamatyti. Ypač, kai čia gyvena ir turiu progą geriau visus pažinti. Mes esame viena šeima ir žinome vienas kito didžiausias paslaptis. Nesvarbu, kaip mes mylimės ar neapkenčiame vi-

nas kito, mes liekame vienas nuo kito priklausomi.

Taip pat čia yra skola ir atsakomybė ir identitetas. Tai esmė yra, kas aš esu — lietuvis. Ši visuomenė pirmoji man padėjo pamilti teatrą ir taip pat savo kalbą. Kartais aktoriai manęs prašo tik pakalbėti lietuviškai — „duona, piešas“, tokia graži, melodinga kalba. Aš įsivaizduoju Shakespeara, statomą lietuviškai; jis vartojo tokius gražius įvaizdžius, o mūsų kalba savo garsoje jau tuos įvaizdžius perduoda.

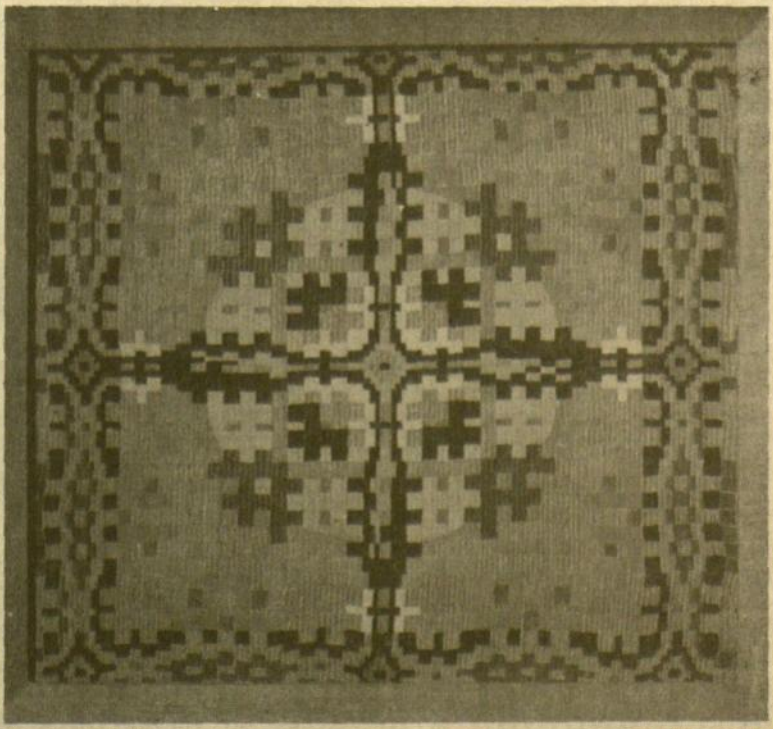
Vaikų teatras padarė man

labai didelę įtaką, net įkai-tant karjeros pasirinkimą. Man padėjo sveikai gvildenti vaizduotę, išreikšti fantazijas, pamilti šeimyniškumą ir turėti laimingus vaikystės prisiminimus. Leido man žaisti. Ir dabar pirma atsakomybė ir rūpestis yra jaunimas — kad jis pamiltų, įvertintų ir su-prastų, kad duodi kitiems, būdamas lietuviu. Tas taip pasą-monę veikia, kad, net būdamas kelintos generacijos krašto pilietis, visvien esi lie-tuvis. Man teatras atrodė kaip geriausias būdas apimti jaunimo energiją, kūrybą, sva-jones ir Dievo duotą dovaną — vaizduotę. Tuomet ir pramoks kalbą, pamils savo žmones ir domėsis kultūra.

Kokią teatrą norėtum matyti Amerikoje?
Amerikoje ir Kanadoje teatras, baletas ir kiti menai nėra dalis kasdieninio gyvenimo. Kultūra skaitosi luksusas. Mane žavi Anglijos gyven-tojai, kurie taip seka savo teat-rą, kad prašo valdžios atimti paramą, jei nėra pasiekiamas tobulas laipsnis; arba Italijos operose, kur publika pykte pyksta, jei arija nėra tinkamai interpretuojama. Teatras nėra jiems vien pramogos bilie-tas, o savosios kultūros reiškiny-s; jei kūrybiniai pasitikėji-mai neišsipildo, tai yra priimta, kaip asmeniškai nusikaltimas. Aš nesutinku, kad Amerikos ir Kanados tik jau-nos kultūros, tai daug kas do-vanotina.

Teatras turėtų pasiekti mū-sų esmę. Norisi paliesti, norisi atskleisti, kas mes esame, kur mes esame ir kur mes beke-liuojame. Dabar Amerikoje televizija vaizduoja mūsų gy-venimą ir neteisingai atvaiz-duoja tą gyvenimą. Tas man labai rūpi.

Labai ačiū, Ingrida, už p-kalbį. Pasimatysime greitai „Antigonė“, University of Chicago Court theatre, 5535 S. Ellis, tel. 753-4472.

Vanda Balukienė Nr. 14, Mandala, 1974

Išpūdžiai iš Vandos Balukienės parodos
Šių metų sausio 11 d. „Galeri-joje“, 744 N. Wells St., Chicagoje, buvo atidaryta Vandos Balukie-nės darbų paroda. Šioje parodoje dailininkė buvo išstaciūsi septy-niolika akriliko darbų.

Dailininkė Vanda Balukienė jau seniai meno parodų lanky-tojams pažįstama kaip kelių individualių ir grupinių parodų dalyvė. Anksčiau ji tapiusi impresionistinėje srovėje, vėliau perėjo į dekoratyvinį meną. Ir dabartinė jos darbų paroda yra dekoratyvinio meno ekspozicija.

Vietoj įprastinės drobės dail. Balukienė naudoja nelygaus paviršiaus audinį ir jame piešia įvairaus dydžio, ilgio, pločio kvadratus. Derindama šias geometrinės figūras vieną su kita, išgauna lietuviškus tautinius raš-tus. Šie raštai yra originalūs, pereję per dailininkės savitą suvokimą. Vieni paveikslai yra švelnūs, „atausti“ tų pačių spalvų tonais — violetine, pilka, rausva. Kiti yra dramatiški, pagrįsti

grynų spalvų kontrastais, pvz. mėlyna, raudona, juoda.

Paveikslai pasižymi nuotaikų įvairove: vieni ramūs, kituose jau ryškesnis dinaminis banga-vimas, pajaurinamas apskri-timais ir pusrutuliais.

Nors dail. Balukienės paroda yra negausi, tačiau, mano many-mu, dailininkė šį kartą norėjo parodyti žiūrovams savo darbus to žanro, kuriame ji paskutiniu-ju metu dirba. Visuose paveiksluo-se, kurie yra dekoratyvinio meno pavyzdžiai, jaučiamas profesinis meistriškumas ir kruopštus techninis išpildymas. Tautinio meno motyvai, atlikti klusnia menininkės ranka, šiuolaikine akriline technika, suteikia dekoratyvinio gobeleno iliuziją.

Dailininkė Vanda Balukie-nė turbūt yra vienintelė lietuviė menininkė, dirbanti šio dekoraty-vinio meno žanre, pagrįstame lietuviškų tautinių raštų moty-vais.

Saulė Jautokaite

Kertinė paraštė
(Atkelta iš 1 psl.)
vietoje taria: „Eduardas Mie-želaitis savo turiningoje kal-boje TSRS 60-mečio minėjime prasmingai pasakė, kad lietu-vių tarybinė kultūra tarsi iš-skleistos arimuose saulėtos drobės, 'tapo prieinama visai mūsų tautai'. Iš tiesų taip! Da-bar prie jos glaudžiasi, prašy-dami priimti savo sukurtus darbus, ir tie užsienio tautie-čiai menininkai, kurie ne taip seniai gal ir abejojo mūsų ke-lio istoriniu teisingumu“.

O vis dėlto taip nėra. Kiek-vienas nuvažiavimas Lietu-von, kiekvienas knygos ar pa-veiklo ten nuvežimas ar nusisuntimas nėra glaudima-sis prie „tarybinės kultūros“, o prie lietuvių tautos ir jos tūke-tantmetės kultūros, kuriai okupaciniai varžtai užmesti tik prieš keturis dešimtme-čius. Praeis kiek laiko, ir apie tą „tarybinę“ paliks vien kar-tus prisiminimas, kaip ir apie 40 metų mums bruktąją graž-danką.

Na, o kaip su tomis drobė-mis, kurias, kaip pateiktoje ci-tatoje matome, Mieželaitis ir Šepetys paklojo baltinti ne, kaip buvo kaime įprasta, ant žaliuojančių ir švarių pievų, o ant suartų arimų. Į ką jos bus panašios! Jos bus ne išbal-tintos, o supurintos taip, kad nė tarybinis šepetys neišvalys. Tačiau, jeigu išskleistomis ant arimų drobėmis čia norėta pa-sakyti, kad bolševikų — rusų okupacija lietuvių kultūrą su-purvina, tai pasakyta tikra tei-sybė.

k. brd.

60130. Taip pat gaunamas pas knygy platintojus.

„Ateities“ žurnale (nr. 6, 1982) buvo atspausdintas Gintso Remei-kytės eilėraštis „Pasiklausykite Evangelijos pagal Joną.“ Vyres-niojo amžiaus žmonių tarpe kilo „audra.“ Betgi kai kurie, iš įvai-raus amžiaus žmonių, šį eilėraš-tį priėmė visai teigiamai. Žinoma, vienas būdas „susidoroti“ su kontroversiniais klausimais yra juos pakisti po 'divonų'. Tačiau yra aišku, kad paliesta opi vieta. Gal pats eilėraštis yra „mažas daly-kas“, tačiau mūsų pačių reakcijos yra dėmesio vertos. Atsiliepiamu-se ir pasisakymuose išryškėja mū-sų pačių būdingi nusistatymai, ypač pastangos kito mintis su-prasti, ar ne. Išryškėja ir mūsų nusistatymai moterų, aplamai religijos ir specifiskai Kristaus kančios atžvilgiu. Išryškėja ir tai, kiek ir kas reaguoja impulsyviai ir kas protaujančiai.

Leidiny „Moteris ir Kristus“ yra to eilėraščio išsaugoti mūsų reakcijų liudininkas. Jame surink-ti teigiami (pvz. studentų) ir nei-giami (pvz. Prano Pusedžio iš Australijos) atsiliepimai, plateisni Aldonos Prapuolenytės, Marijos Stankus-Saulaitės, Kęstučio Keb-lis, Lilės Gražulienės ir Gintaro Grušo pasisakymai ir išsamesnis Kęstučio Trimako paaiškinimas. Šiame leidinyje siekiama kreipti dėmesį į mūsų pačių reakcijas, bandant jas pasverti ir parodyti, kurios jų veda į tikresnį supra-timą bei gilesnės įžvalgas.

Leidini reikėtų laikyti įdomiu bandymu kiekvienai kultūrai bei tradicijai esminį hermeneutinį procesą vystyti viešoje — visuo-meninėje plotmėje. Todėl galbūt tikroji jo vertė ir yra ta, kad, pase-kę šias diskusijas, skaitytojai įstengt atpažinti kai kurias galvo-jimo ir jausmo struktūras, vei-kiantias kartais net nesąmonin-gai lietuvių visuomenėje, ir jų pasekmes mūsų bendruomeni-am gyvenimui konstatuoti.

• Vitis vol. 41, no. 6 (1983 ko-vas-balandis). Dvimėseninis tau-tinių šokių kultūrai skirtas žur-nalas anglų kalba, redaguojamas ir leidžiamas Vytauto Beliajaus, P. O. Box 1226, Denver, Colorado 80201. Metinė prenumerata JAV — 10 dol., svetur — 12 dol., ateki-ras numeris — 2 dol.

Turinyje: religinių ir tautinių simbolių paaiškinimai, žydu tauti-nių šokių tradicijos apžvalga, pranešimai apie įvairius tautinių šokių bei muzikos festivalius, tau-tinio meno parodas, atėjančią „Grandinėles“ 30 metų gyvavimo sukaktį.

Nuomonės ir pastabos Ar mums priimtina pasauliečių misija?

Man nekyla klausimas, ar Vati-kano II suvažiavimas turėjo įvyk-ti ir ar gerai, kad įvyko. Atsaky-mas aiškus — taip. Tačiau kiek iš-tiesų dėl to pasikeitė mūsų as-meninis gyvenimas, o ypač visuo-meninis — lietuviškas — tai jau kyla klausimas. Iš vienos pusės atsakymas, rodos, taip pat labai aiškus: daug. Bet pasižiūrėjus gi-liau, atsakymas ne taip jau pap-rastas. Maceinos mintis, kad pa-sauliečiai „pašvęsti ir pasiųsti“ į pasaulį jam tarnauti ir jį Dievui palenkti, daugumai dar nėra sa-va, o kai kam ir visai neprimtina. Man rodos, lietuviai — dideli in-dividai, dažnas užsidaręs tik savo mažam pasauli, ir apie kažkokią misiją nenori nei girdėti. Apaštalavimą, misiją, pasaulio palen-kimą Dievui dauguma linkę laiky-ti kunigų, ne eilinio Bažnyčios nario reikalu. Kiti tai net laiko kišimusi ne į savo reikalus. Dar blogiau, kad ir kai kurie kunigai taip jaučiasi ir žmonės ne tik ne-ekatinai ir ne traukia į bažnytinį gyvenimą, bet kartais net atetu-mia.

Visi žino, kad trūksta lietuvių kunigų, bet kiek, pavyzdžiui, turi-me lietuvių diakonų? Tik ar yra pas mus tam koks nors skatini-mas? Nejaugi neatsirasų dau-giau, jei toks konkretus skatini-mas ir kvietimas būtų?

Taip pat gan liūdnas reikalas su lietuvių moterų role Bažnyčioje. Man rodos, amerikietiškos para-pijose moterys daug daugiau įjungtos ir įsijungusios į bažnyti-nį darbą. Ar čia tik tas vadi-namas „lietuviškas kuklumas“, ar kas kita?

Mums, lietuviams, įprasta meti-nės rekolekcijos, susikaupimo die-nos, tačiau (su mažom išimtim) žmonėms visa pateikiama jau pa-ruošta ir „sukramtyta“ — tereikia tik „nuryti“... Ar ne artimesnė Vatikano II susirinkimui „para-pijų atsinaujinimo“ mintis, kur programą ruošia ir į jas aktyviai įtraukiami patys pasauliečiai, ei-

vauti yra visų pareiga.

Be to, mes negana jaučiamės esą parapijos dalimi, lyg parapija bū-tų tik klebono ir jo asistentų o ne vi-sų parapičių, ir dalyvavimas jos gyvenime ne tik privilegija, o kiek-vieno parapičio pareiga. Ši parei-ga neturėtų baigtis vokelio į krep-šį įmetimu per sekmadienio rinkliavą. Žmonės turėtų čia jau-siti namų židinio šilumą, bet ir pa-tys turėtų norėti ir galėti tą židi-nio ugnelę kurstyti, o ne tik retkarčiais, lyg svečiai, prieš ją pasišildyti.

Taip, Vatikanas II pabrėžė, kad Bažnyčia — Dievo tauta; o mums, lietuviams, tai vis dar daugiau in-stitucija, kažkas šalia mūsų kasdieninio gyvenimo, sekmadie-ninės pareigos atlikimas, o ne nuo-latinis bendravimas su Kristumi kasdien ir visose gyvenimo srity-se.

Neturiu atsakymų į visas šias problemas, bet manau, kad jie

atsirasų, jei daugiau šiais klau-simais būtų rašoma, kalbama ir galvojama — ir todėl labai džiaugiu-si, kad duota žmonėms proga jais pasisakyti „Draugo“ kultūri-niam priede. Viliuosi ir tikiu, kad tai duos progą skaitytojams pa-galvoti ir su Šventosios Dvasios pagalba prieiti kokių nors išva-du.

D.S.

NAUJI LEIDINIAI

• Marija Danguolė Tamulio-nytė, *Lietuviais norime ir būt*. Va-dovėlis lietuviškai nemokanti-mas. Gausiai iliustruotas Nijolės Palubinskienės juodais-baltais ir spalvotais piešiniais bei nuotrau-kom. 394 psl. Chicago: JAV Lietuvių Bendruomenės Svetimo taryba, 1982. Kaina 20 dol. Vado-vėliui pritaikyti, tos pačios auto-rės *Lietuvių kalbos pratimai*, 236 psl. Kaina 3 dol. Mokykloms ir platintojams duodama nuolaida.

Atspindžiai vitrinoje, Chicagoje 1982
Nuotrauka Algimanto Kezio iš Algimanto Kezio nuotraukų parodos žmogaus, miesto ir gamtos santykių tema, vykstančios šiuo metu Ciurilonio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

Kaip dr. Tamulionytė pastebi įvade, vadovėlis paruoštas žodžių pakeitimo principu — išmoka-tama po vieną pavyzdinį kiek-vienos linksmuotės ir asmenuo-tės žodį, o kartą pasisavinsu jo galūnes, mokinyms gali lengvai jo vietoje naudoti ir kitus tos pačios grupės daiktavardžius ar veiksmavardžius. Tokiu būdu sa-vaime spartiai gali augti žo-dingumas. Antrasis vadovėlio principas — įtraukimas visų vaiko pojūčių, besimokant naują žodį. Siūloma, kad vaikas pama-tų žodį lentoje ar knygoje parašytą, jį išgirstų, jį parašytų, pats jį pasakytų ir veiksmu įvyk-dytų. Tokios pamokos metu vaikas iki galo įsijungia į žodžių pasisavinimo procesą. Kaip žinia, šiais dviem principais jau seniai remiasi svetimų kalbų dėstymas Amerikos mokyklose, tad visi tikslu juos išbandyti liuanisti-nėse.

Vadovėlis suskirstytas į 30 sky-rių, po vieną kiekvienam lituanis-tinės mokyklos mokslo metų šeštadieniui. Kiekvienas skyrius turi 4 dalis, atitinkančias normalaus šeštadienio 4 pamokom (po 40—50 minučių). Pirmose dviejose daly-se aiškinama gramatika ir du-damas pritaikytas skaitymas. Trečioje dalyje supažindinama angliškai su Lietuvos istorija ir kai kurių švenčių papročiais. Ketvirtoje dalyje yra dialogas, eilėraštis, daina, giesmė, žai-dimas, pasaka arba vaidinimas, kuris derinasi su kitom pamokom tame skyriuje. Autorė taip pat pateikia ir panagrinėja vieno sky-riaus praejimo metodą. Kad vado-vėlis rūpestingai paruoštas, rodo ir priedai: veiksmavardžių lentelė su

★ **Moteris ir Kristus**. Didelio for-mato, 24 psl. leidiny, išleistas „Arenos“. Kaina — JAV 2.70 dol., paštu — 3.90 dol. Užsisakyti gali-ma iki šių metų balandžio 2 die-nos: Arena, 7430 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629, po balan-džio 2 dienos: Arena, 850 Des Plai-nes Ave., Apt. 409, Forest Park, IL

• Moteris, sesuo ir mirtis auka
• Kristus, mokytojas ir pranašas
• Kristus moters vardu, moteris Kristaus vardu

MOTERIS IR KRISTUS

Nebeliko sesers rūpintojėlės...

Valerija Čiurlionytė-Karužienė

V. DAUGIRDAITĖ
-SRUOGIENĖ

1982 m. gruodžio 23 d. po sunkios ligos Kaune mirė meno tyrininkė Valerija Čiurlionytė-Karužienė, kartu su jaunesniąja seserimi muzikologe Jadvyga paaukėjusi gyvenimą genialaus brolio Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybos palikimui saugoti. Valerija rūpinosi jo paveikslais, Jadvyga tebetęsia muzikos kūrinių globą.

Valerijai buvo oficialiai atiduota paskutinė pagarba. Pasarvota Čiurlionio vardo muziejaus salėje, gulėjo tarp gėlių su baltu gaubtu ant galvos. Lankyta gruodžio 24 dieną, laidojama buvo per pačią Kalėdų šventę. Viskas ėjo greitai. Palaidota Eiguilių kapinėse šalia vyro ir brolio Povilo. Kalbėjo muziejaus direktorius ir kiti. Nors nemažai žmonių buvo susirinkę, bet dauguma nežinojo apie Čiurlionytės mirtį, nes laikraščiai apie tai pranešė pavėluotai. Po laidotuvių giminės, artimieji, muziejaus tarnautojai ir keli menininkai susirinko pietų mažojoje kavinėje prie muziejaus. Čia buvo pasakytos jautrios kalbos. Kai pakalbėjo muzikas Vytautas Landsbergis, atrodė, jau nieko gražesnio niekas nepasakys, bet netikėtai pakilo Ieva Aleksienė ir taip gražiai papildė Vytauto kalbą, kad visus sujaudino iki ašarų. Kaip motto buvo paėmusi velionės dažnai kartotas žodžius: „Juk netiesa, kad mirus išnyksta visos svajonės, siekiai, veržimasis į šviesą ir gerį!“ Taip pranešta iš Lietuvos.

Valerijos Čiurlionytės, gimusios Druskininkuose vargonininko šeimoje, gerbėvas nelepino. Motina itin švelni, tėvas — pernelg griežtas. Ji pati liudijo:

„Mano gyvenimas buvo sunkus. Bet vargas daugiau padeda kūrybingas jėgas ugdyti, negu gerovė... Ir viena, ir kita patyriau. Augau gausioje, labai darmeje šeimoje. Tvirtas buvo meilės ryšys ir rūpestis vienam kita globoti, padėti. Ypač atsidedęs globojo visus brolius Kastukas“ (M. K. Čiurlionis). „Grazi gamta, nuostabi fantazijos gija perpintose motulės pasakos, skambios dūkų dainos, vargonų muzika“.

Sesuo Jadvyga savo *Atsiminimuose apie M. K. Čiurlionį* (Vilnius: Vaga, 1970) rašo:

„Valkirijai — ne šiaip sau ją Konstantinas taip praminė. Ji buvo drąsi, atkakli mergaitė su turtinga fantazija ir plačiais užmojais. Be to, didelė entuziastė ir optimistė. Su ja kažkaip visada tiki į gerą ateitį, ji tikroji gerų žinių pranešėja. Kai su ja kalbi, visada sužinai, kad kažkur kažkam kažkas gera atsitiko. Kad kažkas pradžiugo. O visa kita — niekai.“

Ją visada traukė brolio tapyba. Ji nerimadavo ir, būdama dar nedidelė mergaitė, pasisilė teptuku plauti. Tai buvo tik pretekstas, kad galėtų, jam dirbant, įsmukti į dirbtuvę ir žiopsoti, kaip ant prisegto prie molberto popieriaus gimsta stebuklai. Tie stebuklai užbūrė jos visą gyvenimą ir nenugalima jėga traukė ir save. Ji atidavė daug, kad tuos stebuklus išsaugotų nuo pražūties, nuo „laiko danties“. Būdamas dar visai jauna, ji intuityviai pajuto brolio tapybos vertę ir su nepaprastu rimtumu, beveik didvyriškai, ėmė juos saugoti ir globoti“ (211-212).

„Visada neišsenkamos energijos ir pasiryžimo kupina, visada su nauja iniciatyva, pamiršusi asmenišką gyvenimą ir poilsį, Valkirija tikrai galėtų būti pavyzdžiu daugeliui... Tai dėl tos didelės jos energijos, stiprybės ir ištvermės Konstantinas ir pavadino ją Valkirija. Bet vadino ją taip pat ir Vilku, turbūt dėl jos spindinčių, gražių akių ir fizinės jėgos, gyvumo ir užsispyrimo“ (213).

M. K. Čiurlionio kūrybos parodos Vilniuje 1907 ir 1908 metais iš karto iškėlė jo vardą. Tačiau tik maža visuomenės dalis nuvokė jo kūrinių didybę, daugumai buvo jis nesuprantamas, atrodė „dekadentas“, to laiko žodyną vartojant. Vis dėlto jautriesiems atgimstančios Lietuvos skelbėjams jo tapyba, muzika ir ankstyva, tragiška mirtis 1911 metais, padarė gilią įtaką. Jaunas po-

Valerija Čiurlionytė Karužienė 1977 metais Kaune.

tas Balys Sruoga 1915 metų pava-sarį rašė:

„... Mes visi savo gražiausiomis godomis, savo skaisčiausiais, numylėtais troškimais piname — puošiamo atbudusiai tėvynei skaidrų vainiką. Nėra mūsų nei vieno, kuris neatneštų — neįpintų į bendrą vainiką pribrinkusio žiedo, išsprogusio pumpuro, kad apvainikuoti Karalaitę Lietuvą.“

Čiurlionis — dieviškas pranašas naujos gyvybės, pirmas pradėjo pinti Jaunosios Lietuvos savitą vainiką. Jis atėjo, kaip degas meteoras nuo tolimų, tolimų, mitų pasaulių, nuo žilų dainų melodijų ir paruošė vainiką visų gražiausių žiedų. O mes nors po žolike, nors po pumpuriuką nešame, krauname...“ (Pirmasis Baras“, Vilnius, 1915 m. p. 201).

1915 metų vasarą Pirmasis pasaulinis karas palietė Lietuvą: Vilniaus gyventojai, panikos apimti, traukėsi kas į Rytus, kas į kaimus. Kilo klausimas — kaip gelbėti Lietuvį Dailės draugijoje sukrautus Čiurlionio paveikslus, jo muzikos kūrinius ir archyvą? Visi užimti savais reikalais... Tada 19 metų Valė pasiėmė atsakomybę. Susirado pagalbos sukrautus Čiurlionio paveikslus, jo muzikos kūrinius ir archyvą? Visi užimti savais reikalais... Tada 19 metų Valė pasiėmė atsakomybę. Susirado pagalbos sukrautus Čiurlionio paveikslus, jo muzikos kūrinius ir archyvą? Visi užimti savais reikalais...

Gyvenimo sąlygos neleido Valerijai išeiti sistemingą mokslą, bet ji buvo gabi, daug skaitė, 1913-1915 metais lankė pedagoginius kursus Vilniuje ir Peterburge. Atsidūrusi Maskvoje ir patekusi į inteligentiškų idealistų lietuvių studentų būrį, gavo progos vispusiškai lavintis ir ėmė studijuoti meną Juono ir Dudino dailės studijoje, lankė Šaniavskio universitetą.

M. K. Čiurlionio vardo aureolė apgaubė ir abi Čiurlionytės. Tos auros patrauktas, su jomis susipažino studentas Balys Sruoga ir netrukus užmezgė su Vale keletą metų trukusią draugystę. Jiedu kartu lankė paskaitas, muziejus, teatrus,

Čiurlionių šeima Druskininkuose: Jadvyga, Valerija, M. K. Čiurlionis tėvai Adelė ir Konstantinas, Stasys, Jonas, Povilo vaikai Rožė ir Simas.

koncertus, darė iškylas į gamtą. Nepaisant karo meto, tuo laiku Maskvoje žydėjo menas ir literatūra, viešpatavo intelektualinė atmosfera, leidusi ir vargingiems tremtiniais džiaugtis kultūros laimėjimais. Valei Čiurlionytei ir Balui Sruogai buvo atdaros Jurgio Baltrušaičio literatūrinio saliono durys. Jie gavo progos iš arti susipažinti su rusų olimpu, matyti rašytojus M. Gorkį, A. Tolstojų, K. Balmontą, gal ir A. Bloką bei kitus. 1916 metų rudenį jiedu buvo nuolatiniai lankytojai dailininko M. Dobužinskio ir poeto Jurgio Baltrušaičio pastangomis suruoštos M. K. Čiurlionio paveikslų parodos. Paroda vyko puikiose patalpose, vestibulyje stovėjo Čiurlionio biustas (bene dail. J. Zikaro skulptūra?). Čia pat spaudoje pasirodė meno kritiko Viačeslavo Ivanovo straipsnis „Čiurlionio meno sintezės problema“ — viena iš geriausių iki šiol kūrėjo darbų interpretacija. Kiek daug puikių įspūdžių!

Tačiau 1917 metais atėjo revoliucija. Baigėsi pasakų pasaulis, prasidėjo žiauri realybė, taip pat ir džiugi galimybė grįžti į Lietuvą. 1918 metų pavasarį Valė Čiurlionytė ir Balys Sruoga grįžta į tėvynę. Vėl kankino klausimas: kaip pargabinti atgal į Lietuvą meninį Čiurlionio palikimą? Ir vėl Valė rūpinasi tuo. 1919 metų pavasarį pavyksta jai nuvažiuoti į Maskvą. Paveikslai pelija drėgname rūsy. Padarytos nežmoniškos pastangos: Valė pasiekia švietimo komisara, bet iš jo pagalbos negauna; pagaliau prieina prie pačios aukščiausios instancijos ir paveikslai perkelti į Lietuvos atstovo Jurgio Baltrušaičio butą. Pagal Lietuvos ir Tarybų Sąjungos taikos sutartį, 1920 metais grąžinami Lietu-

vai. Tuo tarpu 1919 metų vasara Valė išteka už Amerikos lietuvių ekonomisto ir emigracijoje pasižymėjusio veikėjo Romano Karužos ir su juo trumpam laikui išvyksta į Jungtines Amerikos Valstybes. Paskui 1920-24 metais studijuoja meną Berlyne, Orliko studijoje, 1924-1926 lanko Zuericho

universitete meno istorijos fakultetą. 1920 metais gimsta sūnus Romas, o 1926 — dukterė Danutė. Karuža, kaip ir daugelis lietuvių, grįžusių į Lietuvą iš Amerikos, investuoja savo santaupas, kuriant bendroves, siekiant kelti karo nualintą krašto ūkį. Deja, jie nepažinojo vietos sąlygų, davėsi apgaunami nesąžiningiems varžovams. Karužos vadovaujama bendrovė „Kelias“ bankrutuoja. Šeimai tenka keltis į Kauną, į naują kovą už būvį. Valerija čia kurį laiką lankė Meno mokyklą (dail. J. Vienožinskio studiją) ir dirbo pedagoginį darbą iki 1945 metų.

Visą laiką teko rūpintis brolio palikimu. Jauna valstybė, kaip feniksas iš pelenų, kėlėsi ūkiskai, bet kultūros reikalams stigo lėšų. Tik 1926 metais buvo pastatyta prie Meno mokyklos paveikslams laikyti patalpa (iki tol visas M. K. Čiurlionio kūrybos palikimas buvo laikomas Karužų bute), bet ji pasirodė netinkama. Pagaliau valstybė už atlyginimą šeimai nusavino visą palikimą ir 1936 metais iš laikinų patalpų jis perkeliamas į naujai pastatytus Vytauto Didžiojo Muziejaus rūmus.

M. K. Čiurlionio paveikslai, jo muzika, ilgai nebuvo prieinama ir saviesiems, o taip svarbu buvo supažindinti su jais Vakarų pasauli. Kai kurie iš ten užklydę į Kauną meno žinovai, pamatę Čiurlionio paveikslus, sukrautus laikinoje patalpoje, sušukdavo: „Jūs barbarai, nežinot, kokius lobius jūs turite!“ Tačiau nelengva buvo ano meto sąlygomis atkreipti Vakarų dėmesį į mažą, nedaug kam žinomą Lietuvą. Vyriausybė, kiek galėdama, dėjo tam pastangų. Pavyzdžiui, mūsų operos solistė ir visuomenininkė Vincė Jonuškaitė Zaunienė su vyru, kada Dovas Zaunius buvo Lietuvos užsienio reikalų ministru (1929-1934 m.), kvietėsi pas save įtakingus užsienio svečius, jų tarpe prancūzų rašytoją, Akademijos narį, Jules Romains su žmona. Jiems buvo suruošti priėmimai, kuriuose dalyvavo keli mūsų rašytojai, muzikai bei menininkai; šeiminkė dainavo mūsų senas liaudies dainas, buvo diskutuota Čiurlionio kūryba.

Nemaža pastangų šioje srityje dėjo Karužienė ir dailininko našlė rašytoja Sofija Čiurlionienė. Būdamas Lietuvos delegacijos prie Tautų Sąjungos narys, ji Ženevoje užmezgė ryšius su prancūzų rašytoju Romain Roland, kuris pamatęs tik Čiurlionio paveikslų reprodukcijas, taip jomis susižavėjo, kad rengėsi atvažiuoti į Lietuvą ir pamatyti originalus. Bet tai jau buvo 1939 metų rugpjūtis, tuoj užėjo karas. Dėl kraustyti ir vežiojimų nespėta suorganizuoti rankraščių ir paveikslų konservavimo ir rekonstrukcijos darbų.

Per tragiškus okupacijų įvykius Valerija su vyru ir dukra lieka Lietuvoje. Sūnus nublokštas į Ameriką. Apie 1960 metus — ji jau našlė. Nelengva buvo karštai patriotei ir individualistei dirbti naujomis sąlygomis. Bet ji vėl daugiausia viena sielojasi brolio palikimu ir su juo nesiskiria iki jėgos leidžia.

1946 metais Nemuno potvynis užtvindė Kauną iki Lietuvos banko rūmų Donelaičio gatvėje. Ten rūsyje buvo sukrauti paveikslai. „Zodiako“ serija apsemta seife, kurio niekas negalėjo atidaryti. Valės energijos dėka kariuomenės dalinys išsprogino seifą ir paveikslai išgelbėti, bet sužaloti. Savų specialistų jiems restauruoti neturėta.

Taip pat reikėjo tinkamesnių rūmų paveikslams apsaugoti. Prasideda klebenimas į valdžios duris — nesą tam lėšų. Valė vėl vyksta į Maskvą, rūpinasi tuo reikalu kultūros ministerijoje ir kitur. Pagaliau Valerijos ir kitų lietuvių kultūros darbuotojų pastangomis atsistojo specialūs rūmai, sujungti su buvusiu Vytauto Didžiojo muziejaus korpusu, kur numatyta kontroliuoti temperatūrą bei drėgmę.

Valerija Karužienė nuo pat 1945 metų dirbo M. K. Čiurlionio muziejuje, vadovaudama meno skyriui, vėliau kaip naujosios galerijos kuratorė. Apsupta tarnautojų ir bendradarbių pagalba bei meile, ji, ir pensininkė

Iš dienoraščio

Marija Stankus-Saulaitė

1

Jaunos moterys ateina pasitarti, ką studijuoti, kur dirbti, kaip išvengti paprastojo kelio, nudildyto ir sielai nuobodaus.

Gražios jos, šviesios ir ryškios, kaip vėlyvą rytą auganti erdvė. Žvilgsnis dar pilnas vaikystės, bet jau kitur, kitaip atidus.

Tą momentą jų žodžiais grįžta amžius ir gyvenimo eiga, dviems siekiams susitikus moters savęs supratimu:

ką pasirinkom, su kuo sutikome, ką priėmėm į savo sąmonę ir ką išstūmėm laiku ar per vėlai, kur nutarėm nurimti.

Paties mėnulio paliesti, sapnai jų tęsia dieną talpia, kol mintys, grįžusios savin, nušviečia veiksmo kryptį.

2

Lėlės padėtos laikinai, Jos grįš prieš mirtį priminti: kadaise miestai ir namai buvo tik pasaka mergaitės.

Paruoštos suknios tyliai kaba su kaspinais margu šventadieniu;

3

dar vienos dainos reikia miegui, dar vienos vaiko svajos atbusti.

Laikau, kaip tu, gėlės žiedą. Skačiuoju žvaigždes ateities. Neatleidžiame varžtų vaizduotės, nors reikia gyventi.

Tam tikras duotas pasaulis, ne mūsų aprėžtas kontūrais: priglausti, atplėšti, paleisti, ir likti vėl vienoms.

Liečiu laumės juostą, kaip tu. Mūsų austa, nupinta spindulių bei ašarų marginė, ne sau dabintis, ne dabar.

Visur lyja spalvų zenitas. Pačioj sapnų tankmėj dėmė: vilties ašis ir pergalės riba. Raibsta žiūrovų akys, ir praeini.

4

Tik tau vienai, tik tau iš rytų liečia laiką šviesa. Pusė veido žavingas dienovidis, pusė veido slaptina tamsa.

Dar palauki: visa visai čia pat. Delfioj slypi jaunatis, kad tu kiltum kartu ir išliktum, kad nenyktum.

Vladas Didžiokas
Valerijos Čiurlionytės portretas

tapusi, kasdien ėjo į tuos rūmus, laikydama juos savo namais — čia buvo įvykdytas vienas iš svarbiausių jos gyvenimo tikslų. Kažin ar kas nors kitas, ne partietis, būtų galėjęs patekti į aukštą kuratoriaus postą ir ilgai jame išsilaikyti? Vis dėlto Čiurlionytės dideli nuopelnai buvo pripažinti ir tinkamai vertinti.

Muziejuje saugoma ne tik M. K. Čiurlionio meno kūryba, bet ir muzikinis palikimas, archyvas. Specialiai, kaip sakytą, muzikos palikimu rūpinasi Jadvyga Čiurlionytė, taip pat abiem seserim talkininkauja vienintelė Čiurlionio dukterė rašytoja Danutė Zubovienė. Prie muziejaus yra atskira muzikai skirta salė, kur vyksta perklausymai.

Valerija Karužienė taip pat padėjo įrengti brolio memorialinį muziejų Druskininkuose, stengdamasi, kaip galima tiksliau, atstatyti gimtosios sodybos praei-

ties vaizdą ir charakterį. Karužienės daug darbo įdėta ruošiant spaudai leidinius apie M. K. Čiurlionį. Čia paminėtini Valerija Čiurlionytė-Karužienė. Apie muziką ir dailę (laiška, užrašai ir straipsniai), Vilnius, 1960; 1963 m. ji parengė ir parašė įvadą 16 florumfortų leidiniui: rūpinosi muzikologu V. Landsbergio studija *Pavasario sonata*, Vilnius, 1965; Valerija Čiurlionytė-Karužienė, Simonas Egidijus Juodis ir V. Žukas, *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis* (Bibliografija), Vilnius, 1970; Gytis Vaitkūnas, *M. K. Čiurlionis* (studija vokiečių kalba), spausdinta Dresdene, 1975; Valerija Čiurlionytė-Karužienė ir Judita Grigienė, *M. K. Čiurlionis* (tekstas lietuvių, vokiečių, prancūzų ir rusų kalbomis), spausdinta Paryžiuje, 1977.

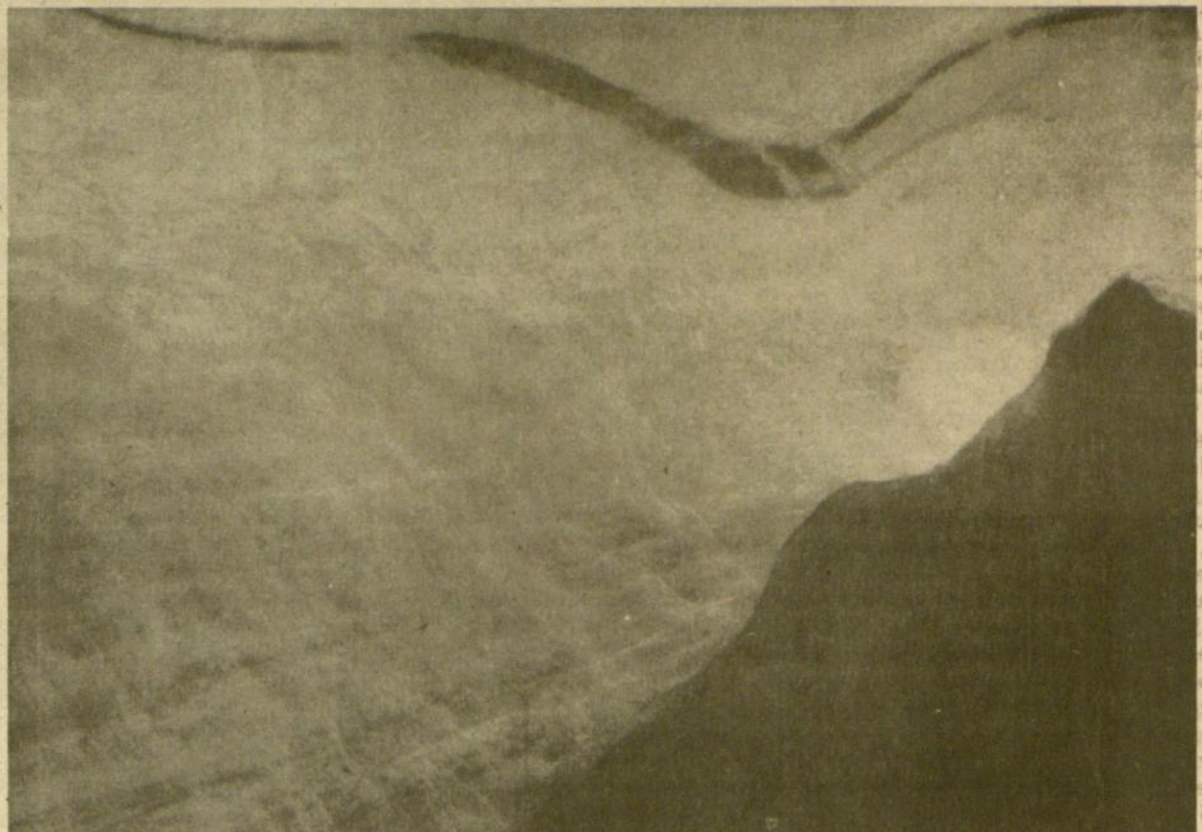
V. Č. Karužienė palaikė ryšius su kitais muziejais Berlyne, Varšuvoje, Maskvoje, Leningrade ir kitur. Jai daug teko važinėti po Lietuvą, Gudiją ir Lenkiją, ieškant Čiurlionio kūrinių, pamirštų įvairiose privačiose kolekcijose. Vieną paveikslą, užvardintą „Zinia“, jai teko susekti Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kai ji čia 1970 metais lankėsi. Paveikslo nerado, bet sužinojo, kad jis yra Lietuvoje...

Bene daugiausia rūpesčio turėta, ieškant gerų restauratorių paveikslams. Ir koks buvo džiaugsmas, kada Valei būnant New Yorke, dailininkei A. Kašubienei pavyko užmegzti

ryšius su geriausiaisiais pasaulinio restauratoriais Japonijoje! Deja, muziejaus kuratorė, grįžusi į Lietuvą, turėjo išgyventi didelį smūgį, nusivylimą, kai Maskvos autoritetai tarė, esą, teksią tenkin-tis vietos jėgomis...

Amerikoje Valė pagaliau gavo po ilgų metų susitikti su sūnum, jo žmona Danute (Kriksčiūnaite) ir vaikais: Taip pat malonu buvo pasimatyti su senais jaunystės draugais. Ir man gyvai kilo atmintis 1916-1918 metų draugystė su Vale ir Jadvyga Čiurlionytėmis, Marija Nemeikšaitė, Tadu Petkevičius, Jūlyte Jablonskyte, Onute Leonaitė, Julium Abraičiu, paskui Berlyne vėl su kai kuriais iš jų, vėl Kaune. Atsimenu, kaip 1918 metų ankstyvą rudenį Valė, viešėdama pas seserį Juzę Stulgaitienę Vieksniūnos, ateidavo į mano tėviškę. Daug vaikščiojom po miškus, grybavom, o kalbos nesibaigė apie perskaitytas knygas, savo išgyvenimus, ateities svajones. Ji visad buvo tokia draugiška, nuoširdi, visad pasirošus kiekvienam padėti. Nors mūsų gyvenimas nuėjo skirtingais keliais, ryšiai tarp mūsų nebuvo nutrūkę. Iš tolo stebėjau su pagarba jos žygius, vargas, laimėjimus ir kovas. O kovos tęsėsi iki paskutinių laikų.

Tačiau jau amžiaus našta, ligos, pakirto Valerijos Čiurlionytės sveikatą ir gyvenimo giją nutrūko... Lyg matau gilų, šiltą ir klausiamą Valės žvilgsnį: „Kas dabar rūpinsis brangiuoju palikimu?“

M. K. Čiurlionis
Apie šį paveikslą Valerija Čiurlionytė-Karužienė sužinojo, besilankydama JAV 1970 metais.

Zinia, 1907

Dailės premija paskirta Vytautui Ignui

JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros tarybos 1982 metų Dailės premija paskirta dailininkui Vytautui Ignui. Ši Kultūros tarybos skiriama premija pastaraisiais metais jau yra tapusi kasmetine tradicija, kuria pageriamas ir apdovanojamas vienas mūsų iškiliųjų dailininkų išsivijoję. Premijos mecenatas yra Lietuvių fondas. Premija paskiriama Kultūros tarybos sudarytos komisijos. Šiemet ji buvo tokia: T. Beržinskienė, R. Laniauskas, dr. M. Nasvytis, N. Palubinskienė ir J. Pivoriūnas.

Laureatas dailininkas Vytautas Ignas yra gimęs Lietuvoje 1924 metais. Karų ir okupacijų metais dar buvo susijęs įstoti į Vilniaus Dailės akademiją. Pasitraukęs į Vakarus, 1948 metais baigė Vokietijoje Freiburgo Taikomojo meno mokyklą (École des Arts et Métiers). Vytauto Igno mokytojai čia buvo Adolfas Valeška, Viktoras Vizgirda, V. K. Jonynas ir kt. Kaip žinome, ši meno mokykla, pokario metais Vokietijoje lietuvių rūpesčiu įkurta ir lietuvių dailininkų vadovaujama, išugdė tada didelį spiečių jaunųjų lietuvių dailininkų. Dauguma jų vėlesniuose išsivijose dešimtmečiuose labai kūrybingai pratęsė lietuvių dailės tradicijas ir jai būdingus bruožus, dar įdiegtus šioje unikaloje dailės mokykloje. Toks vienas iš ryškiųjų šios mokyklos absolventų yra ir šiandieninis laureatas Vytautas Ignas.

Persikėles į Jungtines Amerikos Valstybes, Vytautas Ignas kurį laiką darbovisio Clevelande, vėliau dirbo daili. Adolfo Valeškos

Vytautas Ignas

Nuotrauka Vytauto Maželio

vitražų studijoje, Chicagoje, kol galutinai įsikūrė Amerikos rytiniame pakraštyje.

Šiuo metu jis ten gyvena, kaip koks Vaizganto "Vaduvų krašto" herojus ar Krėvės puslapių raganius, labiau akistatoj su gamta, jo širdžiai artimoj aplinkoj, kiek nuošalioje Naujosios Anglijos pro-

vincijoje. Ir visa tai, matyt, žadina jo dvasią naujiems kūrybos darbams. Dailininką nuolat regime įvairiose bendrinėse mūsų dailininkų parodose, o taipgi laiks nuo laiko tai vienur, tai kitur rengiamos ir individualios Vytauto Igno tapybos ir grafikos parodos.

Vytautas Ignas tiek savo grafikoje, tiek tapyboje yra toks originalus, kad kiekvienas dailės mėgėjas jau iš tolo jį atpažįsta tarp dešimčių ir šimtų kitų. Igno darbai visi yra giliai savo šaknis suleidę į lietuvių liaudies meno gelmes. Bet ši liaudinė tradicija čia perteikta taip, kad ji gražiai rikuoja ir į šiandieninę modernaus meno raidą. Tapyboje mėgsta sodriai pritemdytas žalias, raudonas, mėlynas spalvas, kurios ne kartą primena vėjų, darganų ir laiko nugairintus žemaitijos liaudies skulptūrų, koplytelių bei senosios liaudies tapybos atspalvius. Tapybos temos ir vaizduojami objektai taipgi tyla liaudinę kryptį užgriebia savo monumentalumu ir savo detale.

Ypač savitas ir išradingas Vytautas Ignas yra grafikoje. Nevengia jis čia ir aplamai bendražmogiškų temų, bet vis tiek dominuoja lietuviškosios: rūpintojėliai, pie-menukai, gyvulėliai, lietuviškoji architektūra, gėlynai, lietuviškojo peizažo bruožai, lietuviškoji heraldika bei liaudinė ornamentika. Viso to į vieną raizginį pridama taip gausiai, kad akis užplūsta kone Sv. Petro ir Povilo bažnyčios Vilniuje interjero išpūdis, kur figūrų ir ornamentikos tvanas taipgi lietuviškai žiūrovą.

Visa tai čia prisimindami, be jokios abejonės galime tarti, kad reikšmingoji metinė Dailės premija Vytautui Ignui paskirta vertai ir prasmingai. Tebūna tai patiprinimas naujiems ateities užmojams.

k. brd.

Vytautas Ignas

Bangpūtys (raizgynas), 1977

Kovo mėnesio planetos

Saulėi nusileidus, šviesioji VENERA pirmoji pasirodys dangaus skliaute. Per mėnesį ji kelias per Žuvų ir Avino žvaigždynus Sietyno kryptim, vis kildama aukštyn, šviesdama ir graždama. Ji bus šviesiausias ir įspūdingiausias dangaus kūnas kovo vakarais.

Kiek žemiau į dešinę nuo Veneros galima bus įžūrėti silpnoką šviesos taškelį MARSĄ. Nebus jį aiškiai išpūdingas, vos 1.5 ryškumo. Pietryčių pusėje spindės auksinis SATURNAS, 0.5 ryškumo šviesulys. Jis jau vasario 13 pradėjo judėti atgal tarp žvaigždžių, t.y. vakarų kryptim, artėdamas prie Mergelės žvaigždyno šviesiosios žvaigždės Spica. Mėnulis du kartus praeis pro Saturną, kovo 2 ir pilnatis kovo 30. Abu kartu mėnulis bus netolios, kaip 2 laipsnius nuo planetos.

Vėlai naktį padangėje, viršum Skorpiono, pasirodys galingasis JUPITERIS. Jis švies 1.8 ryškumu ir bus gerokai priartėjęs prie Paukščių tako juostos, prie kurios jis buvo beveik prieš dešimtmetį. Kai dylantis mėnulis tekės anksčiau kovo 6 rytmetį, Jupiteris gulės visai arti jo. Jupiterį visą laiką lydės silpnutis, vos įžiūrimas 5-to ryškumo URANAS.

O MERKURIJUS kovo pradžioje kabės žemai pietryčių padangėje prieš saulėtę. Tad matomas tik rytmetiais. Kas kartą sunkiau ir sunkiau bus jis surasti. Kovo 20 Merkurijus pasiekė didžiausią atstumą nuo žemės, o kovo 26 įvyks išorinė konjunkcija, t.y. susijungimas su saule. Kitaip sakant, planeta nubėgs į kitą saulės pusę. Balandžio mėnesį Merkurijus bus matomas vakarais.

Kovo 20 d. 11 val. 39 min. vakaro Rytų standartiniu laiku (EST) saulė pasiekė pavasario ekvinoxijų tašką; diena bus lygi naktiai. Prasidės pavasaris.

A. R.

NAUJI LEIDINIAI

• *Lietuvių dienos* nr. 1 (1983 sausis). Mėnesinis iliustruotas lietuvių ir anglų kalba žurnalas. Redaguoja Rūta Skirliūtė, Margis Matulionis, Arūnas Barkus. Leidžia Antanas F. Skirius. Metinė prenumerata JAV — 20 dol., Kanadoje — 25 dol. Adresas: Lithuanian Days, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

Numerio dėmesys — naujam JAV Lietuvių Bendruomenės pirmininkui dr. Antanui Butkui: duodama biografinių žinių, nušviečiamas jo mokslinis darbas N. Zelandijoje ir vėliau Clevelando klinikoje bei jo ligšiolinė veikla JAV Lietuvių Bendruomenėje, o apie dabartinis JAV LB rūpesčius su juo kalbasi Baly Gaidžiūnas. Kūrybos duoda Anatolijus Kairys, Nerima Narutė, Juozas Mikštas. Recenzuojamos knygos: Vincento Liulevičiaus *Išsivijęs vaidmuo Nepriklausomo Lietuvos atkūrimo darbe*, Anatolijaus Kairio *Pažadų durys*, Prano Gaidos *Nemarus mirtingasis*. Angliškose dalyje baigiama spausdinti dr. Liucijos Baškauskaitės studija apie lietuviškas vestuvių papročius.

• *Muzikos žinios* nr. 1 (1982). Leidžiamas du kartus per metus Lietuvių Vargonininkų-Muzikų sąjungos. Redaguoja komisija — pirm. A. Giedraitis, 7310 S. California Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 5 dol.

Vedamajame svarstoma vargonininko vaidmuo dabartinėse mūsų parapijose, ypač ryšium su 1982 m. paskelbtaisiais parapijų metais. Pateikiama biografinių žinių ir atsiminimų apie kompozitorių prel. Teodorą Brazį (1870—1930), vieną lietuvių tautinės bei bažnytinės muzikos pradininkų. Prisimenama 1981 metais mirusi solistė Irena Stankūnaitė-Silva. Faustas Strolia duoda plačią muzikines veiklos Jaunimo centre; Chicagoje, apžvalgą. Numeryje spausdinama penketui naujų giesmių gaidos.

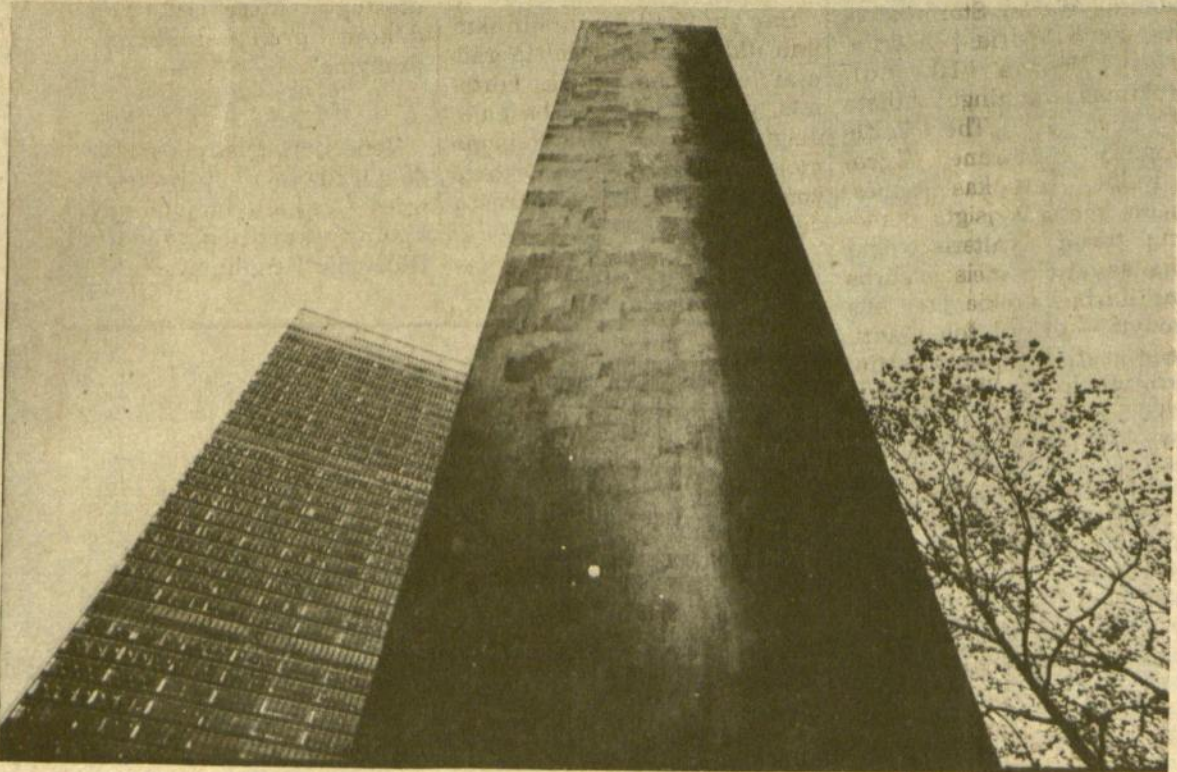
• *Škaityk aidas*, nr. 10 (1982 gruodis). Oficialus Lietuvių skaitykų sąjungos organas, leidžiamas LSS tarybos pirmijos. Redaktorius Antanas Saulaitis, SJ, 2345 W. 56th St. Chicago, IL 60636. Administratorė Malvina Jonikienė, 6346 S. Washtenaw Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata 5 dol., pusmetinė 3 dol., atskiras numeris 50 centų.

Idomi architektūrinė kalba foto rėmuose

Prieš karą Lietuvoje sakydavo: "fotografuoti gali kiekvienas, bet ne kiekvienam išeina..." Tokia mintis mane lydėjo vykstant į fotomenininko Algimanto Kezio parodą Čiurlionio galerijoje. Gerai pažindamas jo praeities darbus, neturėjau jokios abejonės, jog jam "tikrai gerai išejo..." Tai pasitvirtino parodos atidarymo metu, šių metų vasario 18 dieną, Jaunimo Centre. Vietoje tapybos parodos Vasario 16 proga šiais metais galerijos vadovybė nutarė pagerbti lietuvi fotografą, pakviesdama Kezį suurošti autorinę parodą. Teisingai Marija Gaižutienė, parodą atidarydama, pažymėjo, jog kunigas Algimantas Kezys yra ne tik nusipelnęs menininkas, bet ir kultūrininkas bei visuomenininkas. Ir kur jo nėra! Lietuvių foto archyvas, lietuvių dailės archyvas, Lietuvių etninė enciklopedija, Jaunimo Centras, lietuvių skautai, *Laiškai lietuviams*, *Mūsų žinios* — na, ir galiausiai, naujausias uždavinys — propaguoti išsivijus menininkų darbus jo "Galerijoje", Chicago miesto centre. Tai yra reto pasiūlymo žmogus, tiek daug savo laiko ir energijos paskyręs lietuviškiems reikalams.

Parodos atidaryme pagrindinį žodį tarė architektūros srities žinovas Christian Laine. Anksčiau buvęs architektūros skyriaus recenzentu Chicago dienraštyje *Sun-Times*, Laine šiuo metu redaguoja žurnalą *Inland Architect*. Dar Laine nepradėjęs kalbėti, publika pajuto jam simpatiją — mat jis gimęs Suomijoje, o jo motina lietuvė — Narkevičiūtė. Pirmu sakiniu jis prabilo į publiką lietuviškai, atsiprašydamas, kad negali pilnai išreikšti savo minčių apie Kezio darbus lietuvių kalba.

Christian Laine pažymėjo, jog nelengva suprasti fotografijos meną. Tai menas, reikalaujantis ypatingo dėmesio, nes fotografija — tarsi rafinuotas, tačiau keistai suprantamas, grožis. Laine įsitikinęs, kad Kezio kūryboje skamba naujos graikų poezijos eilės. Vienas iš tų poetų — Sikilianos. Eilėse „Scattered Drums of Columns“ galima užtikti tą pačią metafizinę mintį, kurią Kezys dažnai užfiksuoja savo darbuose, pasinaudodamas fotoaparato lešiu. Kalba tikrai rimta, aukšto lygio architektūrinė kalba, kurioje išgirs tiek metropolinių, tiek skulptūrinių kontrastų. Pirmas toks pavyzdys — Marine Towers nuotrauka. Kompozicija susidaro iš aiškių kontrastų; apvalių audinių ženklai sugretinti su bendru punktu — eismo šviesaforu. O

Paminklas taikai prie Jungtinių Tautų, New Yorke 1981

Nuotrauka Algimanto Kezio

Three years we waited
intently for him,
Closely watching the pines,
the shore and the stars....

Parodos metu žodį taipgi tarė Kezio kolega jėzuitas kunigas (taipgi fotografas) George Lane. Loyolos universiteto leidyklos vyriausias redaktorius. "Leisti knygas", kalbėjo kun. Lane, "tai yra geras būdas parodyti gražius dalykus plačiam pasauliui". Lane pažymėjo, kad Keziui jau pavyko tai atlikti daug kartų. Mat jo fotoalbumai leidžiami Loyolos universiteto leidyklos nuo 1956 metų. Pabaigoje pats Kezys labai kukliai prabilo, dėkodamas kalbėtojams, "I just take pictures — it takes someone like Christian to find such interesting parallels between Greek poetry and my work. As for Father Lanewell, he and Father Anberg gave me that initial 'shot in the arm'...."

Kalbėjo du stebėtojai, recenzavo pagal savo nuožiūrą, savo intelektu. Tačiau ar nevertėtų išgirsti, kaip pats autorius žiūrį į savo kūrybą? Algimantas Kezys sako: "Šioje parodoje lietus tris temas, vieną apie žmogų, antrą apie miestą, trečią apie gamtą; žmogus savo bendruomenėje, savo aplinkoje ir pats savy; miestas su savo architektūra; gamta su savo įvairiaspalvėm formom. Jokių klausimų nesprendžiu, jokių problemų nekeliu. Apie miestą nenoriu pasakyti, kad jis gražus, išpūdingas ar bjaurus; apie žmogų

nerezgiu jokių filosofijų, apie gamtą nesimū gražybių ar ją peikti. Mano fotografinė tezė nesimeta į socialinius ginčus ir neina kariauti su kokiais nors priešais. Tai dokumentacija be komentarų. Tu stovi prieš vaizdą ir tik jį vieną liudiji, bet su viena sąlyga, būtent, kad tas vaizdas pats turėtų savo prasmę ir savo kalbą. Prieš tavo akis kiekvieną dieną prabėga daug vaizdų, bet tik koks vienas kitas tau pasirodo išpūdingas. Kiti prašina beveik nepastebėti. Ši paroda nieko daugiau ir nepretenduoja žiūrovui duoti. Noriu tik pasidalinti gyvenime užtiktais vaizdų nuotraukomis, kurios kasdienybės slinktyje padarė man didešną ar mažesnę įspūdį. Tai mano prabėgom užgriebti vaizdai, kurie milijoninė vaizdų jūroje pasiūlo man savo kažkokiu išskirtinumu, nesvarbu, ar jie būtų buvę užtikti mieste, miške ar susimąstiusio kaimyno veide. Jeigu jų visuma žiūrovai sukelią vieną kitą mintį apie žmogaus, miesto ar gamtos būseną, tai laikau sau laimėjimu. Manoji "dokumentacija be komentarų" žiūrovo akyse tada pavirsta kažkuo daugiau, jau "su komentarais", o gal net ir su filosofija. Nors tokių pretenzijų šioje parodoje aš neturiu, tačiau, jei vienas kitas ji sukelia norą "pafilosofuoti" apie žmogų, miestą ar gamtą, manysiu, kad ši paroda savo uždavinį atliko su kaupu....."

Alg. Kezio foto paroda verta mūsų visų dėmesio. Parodos uždarymas bus ryt, kovo 6 d. 9 v.v. rml

Kai kurie žodžiai neduoda ramybės

Neseniai viename straipsnyje buvo aprašoma garbingo tautiečio mirtis. Gan ypatingai: per visą rašinį nepaminėjęs žodžio "mirtis".

Jau antraštėj nurodoma, kad jis "iškeliaivo". Įžangoje — "užbaigė šios žemės kelionę", paskui — "atsiskyrė su šiuo pasauliu". Po kelių sakinių — "pasitraukė iš mūsų tarpo". Vėliau guodžiamasi jo netikėtą "išėjimą". Pabaigoje konstatuojama, kad "atsigulė amžinam poilsiui".

Atseit, mūsų mylimas tautietis ir iškeliaivo, ir išėjo, ir atsiskyrė, ir pasitraukė, ir užbaigė kelionę, bet jokių būdu nenumirė. Jį galima išbraukti iš mirusiųjų tarpo. Tegu ramiai ilsisi dausose, kaip žodis "numirti" mūsų žodyne.

Nežinau ar verta, bet dar sykį reikia priminti kai kuriems redaktoriams ir reporterų rašėjams, kad koncertuose solistai atlieka dainas, o ne "išpildo". Išpildo jie tik rusų laikraščiuose — vypolniajut..

Pastaruoju laiku baisiai įsimylėjome tuos "išpildymus". Keisčiausia — net literatūros premijomis pasipuošę rašėjai nepripažįsta lietuviško "atlikti". Matyt, premijai gauti lietuvių kalbos mokėjimas nebūtinai.

Kada ne kada susiduriu su antrašte "Pokalbis prie apskrito stalo". Arba "Simpoziumas prie apvalaus stalo". Reiškia, dalykai buvo svarstomi iš pagrindų, taip sakant, iš įvairių apskritimo taškų žvelgiant į centrą. Nuodugniai. Akademiškai. Riteriškai. Kaip karaliaus Arturo dvare.

Iš tikrųjų keturkampių stalų pasaulyje yra žymiai daugiau. Taip pat ir keturkampių protų. Juk ir man smagiau žvelgti iš kampe į kampe su kamuotu nepasitikejimu ir kandžia šypsenėle.

Keturkampėse svarstybose nuolat žvanga priešingų nuomonių asmenys. Laša ideologijų prakaitas, kartais kruvinas. Niekas neišsprendžia, nes trūksta kompromisinio vidurio.

Keldami taure, sakome: "Išsveikata!" Tuo tarpu alkoholis,

pasak nūdienių gydytojų (nors jie ir patys išgeria) yra žalingas sveikatai.

Verčiau sakykime "Cingu — lingu". Šitaip ir skambiau, ir keisčiau. Na, ir teisingiau: cingu — lingavimu niekam nelinkime sveikatos, neveidmainiaujame. Jei kas nori, tegu geria ir linksmai linguoja draugijoje.

Per gimtadienius ar šiaip visokius pagerbimus (vis labiau dažnėjančius mūsų tarpe) mėgstame užtraukti įprastą melodiją "Ilgiausių metų, ilgiausių-q-q", su žiauriai nelietuviškai nuskambančia prieiga ant paskutinio skiemens.

Yra kur kas geresnė sveikinimo daina. Ją parašė kompozitorius Bronius Budriūnas: "Valio, valio, ilgiausių metų jums valio!" Lengva įsiminti. Ji skamba lietuviško kaimo sveikata ir yra šventiška pakili.

Br. Budriūnas kiekviena proga, ypač prieš šventes, propaguoja savo valiovimų šūkšnį. Platina sveikinimo korteles su tekstu ir gaidomis. Taigi kompozitorius atiduoda brangų kūrybinį laiką, kad tik lietuviškas pasveikinimas nugalėtų svetimą.

Toks ryžtas į kultūros istoriją.

Ir vaisiai turi savo populiarumo tarpsnius. Ateina metas, ir visur spaudoje skaitai: obuoliai, obuoliai, antaniniai, alyviniai, sūdrūs, rūgštūs, laukiniai, kartūs... Adomo, Pario, Vilhelmo Telio.

Po kurio laiko: vyšnios, vyšnios, sultingos, padžiūvusios, uogienė pavirtusios, čerešnės. Su kauliukais. Be kauliukų. Butelyje užpildytos degtine.

Dabar: apelsinai, mandarinai, kinai, su žieve, be žievės. Jų aromatas kutena šnerves. Perna poezijoje Lietuvoje visus vaisius nurungė slyvos. Mat Sigitas Geda išleido eilėraščių rinkinį "Žydinti slyva Snaigyno ežere". O Gedos žodžiai yra įtaigūs.

Kai atpgis bananai, skaitysime apie bananus ir pyksime ant jų besmegenių, kurie nušlapę žievę numeta ant šaligatvio. Vertėtų juos prilupti.

Pr. Visvydas